

Decriminalisering van niet-problematische exploitatie van sekswerk Half werk, blijvend moralisme

Middag van het recht: Kan sekswerk ooit een job zoals een andere worden?
Directoraat-generaal Wetgeving, Fundamentele rechten en vrijheden
FOD Justitie | Brussel | 10 februari 2023

Prof. Dr. Gert Vermeulen

gert.vermeulen@ugent.be

Onderzoek & advies | mensenhandel & sekswerk

10 februari 2023 | Decriminalisering van niet-problematische exploitatie van sekswerk

internationaal

- AIDP | International Association of Penal Law | Noto, Rio, Peking, Siracuse
- diverse EU-onderzoeken (EC, EP)
  - multidisciplinaire aanpak, slachtofferbenadering, datacollectie, ... (sinds 1993)
  - ook: EU-kwaliteitslabels seks-/reis/arbeidssector (2006 EC)
- advies (Belgisch VZP) OVSE “Trafficking Alliance” (2006)
- boek “Reframing prostitution. From discourse to description. From Moralisation to Normalisation” (Persak & Vermeulen, 2014, 326 p.)
- doctoraat sekswerkmigratie vanuit Brazilië naar Iberische landen (2015)

nationaal

- evaluatie Belgisch mensenhandelbeleid (2006 – KBS)
- analyse Belgische slachtofferdatabank (2006/7 – CGKR)
- boek “Betaalseksrecht” (Vermeulen, 2007, 700 p.)
- doctoraat strafbaarstelling bewust gebruik diensten slachtoffers mensenhandel
- boek “Comment s’y prendre à la fraude sociale, l’exploitation au travail et la traite des êtres humains: défis et solutions aux niveaux national et européen” (Vermeulen et al, 2014)
- Boek “Seksuele autonomie, normativiteit, exploitatie & deviantie” (Vermeulen et al, 2022, 625 p.)
- veldcontacten & juridisch advies
  - sekswerkers, aanbodarme groepen, escortsector, prostitutieoverleg Vlaanderen, UTSOPI, beleid

research

publications

consultancy

conferences

ircp.ugent.be | pixles.ugent.be

Seksueel strafrecht | persoon i.p.v. morele orde [?]

10 februari 2023 | Decriminalisering van niet-problematische exploitatie van sekswerk

Titel VII	M & W tegen de orde der familie en tegen de openbare zedelijkheid
H VI	Bederf van de jeugd en prostitutie
H VII	Openbare schennis van de goede zeden
Titel VIII	M & W tegen personen
H IIIter	Mensenhandel

Titel VIII	M & W tegen personen
H I/1	M tegen de seksuele integriteit, het seksuele zelfbeschikkingsrecht en de goede zeden
Afd II	Seksuele uitbuiting minderjarigen: <ul style="list-style-type: none"> - grooming - ontucht tegenover minderjarigen en kinderprostitutie - beelden van seksueel misbruik
Afd III	Openbare zedenschennis: <ul style="list-style-type: none"> - extreem pornografische of gewelddadige boodschappen - exhibitionisme
H IIIbis/1	Misbruik van prostitutie
	<ul style="list-style-type: none"> - pooierschap - reclame maken voor prostitutie - openbaar aanzetten tot het zich prostitueren
H IIIter	Mensenhandel

research

publications

consultancy

conferences

Prostitutie | internationaal

10 februari 2023 | Decriminalisering van niet-problematische exploitatie van sekswerk

VN-Verdrag 1950 | abolitionisme | bestrijding mensenhandel én consensuele prostitutie

- sekswerk intrinsiek uitbuitend | moreel en paternalistisch | vermenging mensenhandel/sekswerk
- blijvend gepromoot door sterke radicaal-feministische lobby
- **onaanvaardbaar vanuit oogpunt fundamentele rechten**
  - mensenhandel: mensenrechtenschending | reëel *malafide*
  - sekswerk: doorgaans agency-gedreven | gefnuikt door strafbaarheid *bonafide*-uitbating/-organisatie
- **contraproductief voor aanpak mensenhandel**
  - want onvoldoende duidelijk afgelijnd van niet-problematische exploitatie sekswerk
- **contraproductief voor legitieme rechten/verwachtingen sekswerkers**
  - sociaalrechtelijk en fiscaal | belemmering economische activiteit (HVJEU: Jany, 2001)

modernere rechtsinstrumenten | alleen bestrijding mensenhandel | geen halt aan versleten abolitionisme

- VN 2000 (Palermo), RvE 2005 Warschau, EU 2011 RL + voorstel 2022
- vereiste van: dwang, onvrijheid, gebrek aan alternatieve keuzes
- aanpak vraag via evt. bestraffing bewust dienstengebruik slachtoffers (voorstel 2022 eist criminalisering)

modellen

- prohibitionisme | ook sekswerker zelf strafbaar
- abolitionisme | sekswerker niet strafbaar | exploitatie-uitbating-organisatie wel
- abolitionisme + algemene strafbaarstelling klant | 'Zweeds model' | Frankrijk, ...
- legalisering | veel voorwaarden, ook veel bijsturingen | Nederland, Duitsland, Zwitserland, ...
- decriminalisering | volwaardige rechten | Nieuw-Zeeland, België?

research

publications

consultancy

conferences

ircp.ugent.be | pixles.ugent.be

Prostitutie | nationaal

10 februari 2023 | Decriminalisering van niet-problematische exploitatie van sekswerk

- **Wet 21 februari 2022** betreffende de niet-inroepbaarheid van de nietigheid van de arbeidsovereenkomst ten aanzien van personen die zich prostitueren
  - werkgever of instellingen sociale zekerheid kunnen zich niet langer aan hun verplichtingen onttrekken door inroepen nietigheid
  - versterking rechtspositie/afdwingbaarheid door sekswerker

- Strafwetboek (gewijzigd m.b.t. het seksueel strafrecht door **Wet 21 maart 2022**)
  - **exploitatie (ontucht of) prostitutie**
    - oud art. 380 §1, 1° tot 4° Sw. | abolitionistische prostitutievisie VN 1950 | strafbaar:
      - niet: prostitutie op zich (onschuldige slachtoffers, zonder vrije wil)
      - (louter economische) exploitatie (consensuele) ontucht of prostitutie en souteneurschap
      - houden van huis van ontucht of prostitutie
      - kamers of ruimtes verkopen, verhuren etc. met oog op abnormaal profijt
      - + deelneming
      - net-widening (verhuurders, uitbaters, reclamemakers, verzekeraars, boekhouders, advocaten ...)
      - vervangen door **nieuw** art. 433quater/1 Sw. (pooierschap)
  - **reclame voor (en openbaar aanzetten tot) prostitutie**
    - oude artt. 380ter, §2 en §3, lid 1 Sw. (reclame) en 380bis Sw. (openbaar aanzetten)
    - vervangen door **nieuwe** artt. 433quater/2 (reclame) en 433quater/3 (openbaar aanzetten)

ircp.ugent.be | pixles.ugent.be

Pooierschap en aanzetten | art. 433quater/1&3 Sw.

10 februari 2023 | Decriminalisering van niet-problematische exploitatie van sekswerk

433quater/1 Sw. | pooierschap

- bestaat [onverminderd mensenhandel] uit een van de volgende daden tegen een meerderjarige:
  - organiseren van de prostitutie van een ander met als doel het bekomen van een voordeel, **behalve in de gevallen die de wet bepaalt** | **uitblijven vervolgwetgeving: hoogst problematisch**
  - bevorderen, aanzetten, aanmoedigen of vergemakkelijken prostitutie met als doel on/rechtstreeks bekomen van een abnormaal (economisch of ander) voordeel | **dreigt te breed ingevuld te worden**
    - seksuele diensten, pseudo-juridisch statuut opleggen (van zelfstandige of actieve vennoot), onredelijke opeenstapeling van kosten ten laste van sekswerker (kurkengeld, waskosten, forfaitair bedrag voor water/schoonmaak/rentmeesterschap/maaltijden), slechte werkomstandigheden die exploitatiekosten drukken (verwarming, hygiëne), afwezigheid nauwkeurige en controleerbare boekhouding, ...
  - maatregelen nemen om het verlaten van de prostitutie te verhinderen of te bemoeilijken
- **sterke abolitionistische/morele krachten aan basis van re-introductie pooierschap**
- had volstaan strafbaarheid te voorzien voor misbruik prostitutie, t.t.z. organisatie/exploitatie van gedwongen, onvrije of kwetsbare sekswerkers + evt. bewust gebruik klanten van hun diensten

433quater/3 Sw. | openbaar aanzetten tot het zich prostitueren

- definitie
  - door enig reclamemiddel, impliciet of expliciet, aanzetten van meerderjarige tot zich prostitueren
  - met welk middel ook, in het openbaar, een meerderjarige aanzetten tot zich prostitueren
- voorheen: alleen ontucht | alleen in openbare plaats nu: alleen prostitutie
- nu: ook/alleen prostitutie | **ook via reclamemiddel!** (hierna)
- **moraliteitskeurslijf** | **geen vacatures/zoekertjes voor sekswerkers ...**

research | publications | consultancy | conferences

ircp.ugent.be | pixles.ugent.be

Reclame | art. 433quater/2 Sw.

10 februari 2023 | Decriminalisering van niet-problematische exploitatie van sekswerk

definitie

- met welk middel ook, op enigerlei wijze, direct of indirect, reclame maken, uitgeven, verdelen of verspreiden voor seksueel dienstenaanbod door meerderjarige, zelfs in bedekte bewoordingen
  - het door enig reclamemiddel, zowel expliciet als impliciet
    - kenbaar maken dat meerderjarige zich laat prostitueren/vergemakkelijken prostitutie meerderjarige
- reclameverbod**, met **te beperkte of niet-uitgewerkte uitzonderingen** | verbod niet van toepassing:
- ten aanzien van meerderjarige die reclame maakt voor eigen seksuele diensten
    - achter een raam in een ruimte die specifiek voor prostitutie is bestemd
    - op internetplatform of ander medium of onderdeel ervan, die specifiek voor dit doel zijn bestemd
  - ten aanzien van aanbieder van internetplatform of ander medium of onderdeel ervan, die specifiek voor dit doel zijn bestemd, die reclame voor seksuele diensten of voor een plaats gewijd aan het aanbieden van seksuele diensten door meerderjarigen publiceert, voor zover hij maatregelen neemt ter bescherming van de sekswerker en ter voorkoming van misbruik van prostitutie en mensenhandel, door mogelijke gevallen van misbruik en uitbuiting onmiddellijk aan de politiediensten of gerechtelijke overheden te melden en door zich te houden aan de nadere regels die door de Koning zijn vastgesteld
- problematisch** | **economische sector met abolitionistische/morele/goede zeden-handrem op**
- voor ondernemers: geen reclame voor etablissement, kamerverhuur, geen vacatures voor sekswerkers
  - voor sekswerkers en reclamemakers: uitblijven KB met nadere regels hypothekeert decriminalisering
  - onwerkbaarheid van reclame achter raam | zelfs geen reclame door uitbater
  - voor lokale overheden en straatsekswerkers: quid tippelen en lokale tippelzones? | opnieuw gedogen?

research | publications | consultancy | conferences

ircp.ugent.be | pixles.ugent.be

Prostitutie | lokaal

10 februari 2023 | Decriminalisering van niet-problematische exploitatie van sekswerk

gemeentelijk prostitutiebeleid | klassiek:

- openbare zeden, stedenbouw, overlast etc. via politieverordeningen en administratieve sancties
- **rechtspraak: stokken in de wielen**
  - administratieve sancties onwettig | geschiktheidsverklaring in strijd met art. 6 VN New York 1950

Nieuwe Gemeentewet | klassiek:

- **art. 135, §2** | voorzien in een goede politie, met name over de zindelijkheid, de gezondheid, de veiligheid en de rust op openbare wegen en plaatsen en in openbare gebouwen
  - Meer bepaald [selectieve samenvatting]:
    - 1° veilig en vlot verkeer op openbare wegen, straten, kaden en pleinen
    - 2° tegengaan inbreuken op de openbare rust
    - 3° handhaven orde op plaatsen waar veel mensen samenkomen
    - 5° nemen van passende maatregelen om brand, epidemieën etc. te voorkomen
    - 7° de nodige maatregelen, inclusief politieverordeningen, voor tegengaan alle vormen openbare overlast
- **art. 121** | verordeningen tot aanvulling v/d Wet 21 augustus 1948 tot afschaffing v/d reglementering van de prostitutie, indien als doel het verzekeren van de **openbare zedelijkheid** en de openbare rust
  - **openbare zeden: door nieuw seksueel strafrecht beperkt** tot vervaardigen/verspreiden inhoud van extreem pornografische of gewelddadige aard & bewust aan anderen opgedrongen exhibitionisme
  - consequenties? | minder mogelijkheden? | bijsturing nodig
  - o.m. voor tippelbeleid [PM: ook problemen ex reclameverbod]

decriminalisering: minder beleidsruimte voor gemeenten [die doen alsof er niets veranderd is?]

research | publications | consultancy | conferences

ircp.ugent.be | pixles.ugent.be

Beschikbare sociaalrechtelijke statuten | evolutie

10 februari 2023 | Decriminalisering van niet-problematische exploitatie van sekswerk

(gedoogde) **strafbaarheid** louter economische organisatie/exploitatie prostitutie

- **blijft** zolang geen wettelijke uitzonderingen op pooierschap zijn bepaald
- prostitutie op zich niet strafbaar | juridisch gezien beroep mogelijk op statuten van **werknemer** | maar: gebrek aan rechtszekerheid en flexibiliteit
- arbeidsovereenkomst die expliciet prostitutie tot voorwerp heeft: tegen O.O., absoluut nietig
    - **positief: Wet 21 februari 2022** niet-inroepbaarheid nietigheid t.a.v. sekswerkers
    - **lost voor werkgevers niets op | fnuikt dus ook legale tewerkstelling voor sekswerkers** zolang er geen uitzonderingen op pooierschap zijn bepaald
  - nep- of oneigenlijke statuten: dienst in horeca, werknemer in badinrichtingen, masseuse, ...
  - vaak ook schijnzelfstandigenstatuut

zelfstandige | maar: praktische, operationele en financiële issues

- abolitionisme verhindert reëel, effectief of zinvol als zelfstandige te opereren/ondernemen
  - verhuurders, boekhouders, adverteerders, websiteontwikkelaars, verzekeraars en andere noodzakelijke partners weinig of niet geneigd diensten te verlenen, want zelf strafbaar
    - **opgelost voor sommige, tenzij 'organisatie' of reclame**
- andere moeilijkheden
  - fiscaal: geen erkende sectorale regeling of sjabloon voor aftrek beroepskosten
  - inkomsten ook soms te onstabiel/onregelmatig om zelfstandigenbijdragen te betalen

corona | contactberoep | geen technische werkloosheid of tussenkomsten | gezondheid

ircp.ugent.be | pixles.ugent.be

Kwaliteitsnormen (wet) of –labels (zelfregulering)

10 februari 2023 | Decriminalisering van niet-problematische exploitatie van sekswerk

klassieke **vrijheden** van de sekswerker garanderen | recht om:

- bepaalde seksuele partner/handeling/contact te weigeren/onderbreken/afbreken
- voorwaarden te stellen aan de eigen seksualiteit

daarnaast [geput uit EC-onderzoek 2006]

- recht op adequaat beschermde seks
- zelfbeslissingsrecht i.v.m. prestaties tijdens menstruatie of de zwangerschap
- geïnformeerd-consensueel: autonome, reële, onbezwaarde keuze
- enkel door volwassenen
- enkel all-in-huurprijzen zonder abnormaal profijt
- nette en veilige werkomgeving
- nodige verzekeringen
- terugbetaalde regelmatige medische controle arts v. keuze (incl. HIV/SOA)
- geen excessieve werkdagen of -uren, noch onder- of wanbetaling
- recht op verlof
- functioneel blanco strafregister voor uitbater/exploitant/werkgever/...
- actief toelaten eventuele controles

zelfregulering

- zelfcertificering, certificering door beroepsorganisatie, - of door onafhankelijke derde
- kenbaarheid voor klanten | keurmerkkeuze = veilige keuze
- tool voor politie-justitie: focus op bedrijven zonder keurmerk
- werkt ook voor illegale derdelanders

ircp.ugent.be | pixles.ugent.be

Nood aan bijkomende, flexibele sociale statuten

10 februari 2023 | Decriminalisering van niet-problematische exploitatie van sekswerk

geen klassieke werkuren, soms pauzes van uren of zelfs dagen

pistes

- **weerlegbaar vermoeden van arbeidsovereenkomst**
    - vandaag voor kwetsbare sectoren zoals bouwsector, transportsector, schoonmaaksector, ...
    - ook invoeren in relatie sekswerker en degene die sekswerkruimte ter beschikking stelt of op andere wijze tussenkomt in de financiële of operationele organisatie van diens beroepsactiviteit
  - **uitbreiding sociale zekerheidsregeling voor loontrekkenden (via art. 2, §1, 1° RSZ-wet)**
    - zonder arbeidsovereenkomst tegen loon arbeidsprestaties onder gezag (interim, thuisarbeiders, onthaalouders, jobstudenten, en taxi-, bus- en vrachtwagenchauffeurs zonder eigen voertuig)
    - uitbreiden naar sekswerkers die gebruik maken van faciliteiten waarvan ze geen eigenaar zijn
    - escortsekswerkers toevoegen aan/inpassen in uitbreiding voor interimarissen en uitzendbureaus
  - **regeling naar analogie met het kunstenaarsstatuut (artikel 1bis RSZ-wet)**
    - kunstenaars (incl. stripteaseuses): weerlegbaar vermoeden werknemer voor sociale zekerheid
    - sekswerkers: Commissie Sekswerk (erkenning); 'sekswerkloketten' (cfr. sociale bureaus kunstenaars)
  - **uitbreiding flexi-jobs (artikel 1ter RSZ-wet) tot sekswerksector**
    - flexibel werk ondersteunen (in horeca), zwartwerk (in aanvulling op een reguliere job) remmen
- nooit** een oplossing voor **alle problemen**
- zwartwerk en belastingontduiking | Illegaal verblijvende sekswerkers | overlevingssekswerkers, ...

ircp.ugent.be | pixles.ugent.be

Besluit | half werk, blijvend moralisme

10 februari 2023 | Decriminalisering van niet-problematische exploitatie van sekswerk

decriminalisering

- (te)veel morele beperkingen
- dreigende pyrrusoverwinning
- normaal economisch opereren blijft bemoeilijkt
- bijkomend wetgevingswerk: dringend
  - uitzonderingen op pooierschap
  - kwaliteitsnormen en sociaalrechtelijke diversificatie
  - reclame-KB

gemeenten: weinig beweging

sector: weinig beweging

research | publications | consultancy | conferences

Contact

Prof. Dr. Gert Vermeulen

gert.vermeulen@ugent.be

 <http://www.linkedin.com/in/gert-vermeulen-42b00068>

ircp.ugent.be | pixles.ugent.be

Senior Full Professor | Department Chair

Department Criminology, Criminal Law and Social Law

Director

Institute for International Research on Criminal Policy (IRCP)

Knowledge and Research Platform on Privacy, Information

Exchange, Law Enforcement & Surveillance (PIXLES)

Business Development Center Smart Solutions for Secure Societies (i4S)

Ghent University

Campus Aula, Universiteitstraat 4

B-9000 Ghent, Belgium